

שלימה משנתו

פנינים מתורתו של הגאון המופלא רבי שלמה אסולין זצוק"ל

הגליון מוקדש

לע"נ רבנו שלמה בן מאיר ושמחה

נלב"ע ז' מר חשוון תשפ"ד

ולרפוי"ש להגה"צ רבי גבריאל בן מזל טוב

ולרפואת מרדכי בן ר' אליעזר זצ"ל

פרשת תזריע

ד' ניסן תשפ"ד | גליון 22

משנת שלמה

"ובלתי יאמר אדם כי יתקן את פגמו או יתקן את פגמו או יתקן את פגמו"
לבו, כן יתקן את פגמו וכן יתקן את פגמו"

מה יגרום לאדם מהפך בחייו הרוחניים
כתוב בפרשה (פסוקים מ"ה מ"ו) 'והצדוק אשר בו הנגע בגדיו יהיו פרומים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא טמא יקרא. כל ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בדם ישב מחוץ למחנה מושבו.'

צריך לברר מהו התיקון לחטא בזה שהוא 'בדם ישב מחוץ למחנה'.

ונראה לומר שטמון כאן דבר עמוק. צריך לדעת שרוב בני אדם חיים חיי חיצוניות. וההגדרה בזה הוא שהם מוכרחים גירויים מבחוץ כדי לחיות, הם לא מסוגלים לחיות חיי פנימיות, לחיות עם עצמם לבד, כתוצאה מכך אדם מרגיש שאם הוא לבד הוא מסכן, הוא מחפש חבר או לטלפן למישהו, קשה לו מאוד להיות עם עצמו, גם מי שמסוגל להיות לבד כמה שעות, הוא מוכרח איזה ספר לקרוא, ובזה הוא בעצם מסיח דעתו מעצמו כי אם מנתקים אותו מכל דבר חיצוני הוא מרגיש אבוד לגמרי. התוצאה מזה שאדם מעולם לא פנוי לחשוב על עצמו ועל פנימיותו, הוא כל הזמן עסוק במעשים איך לברוח מעצמו, ולכן אין לו זמן לחשוב על עצמו באיזה מצב אני נמצא מבחינה רוחנית, האם יש דברים שאני יכול לתקן בעצמי, שזהו למעשה ענין של חשבון הנפש, שאדם יחשוב רק על עצמו מבלי שום גירויים מבחוץ.

רוב בני אדם יכולים לחיות את כל החיים שלהם, והם בעצם לא מכירים את עצמם, כי מעולם הם לא חשבו על עצמם, כי הם כל הזמן היו עסוקים במצב של לברוח מעצמם, ולכן לא פלא שאנשים יכולים להיות מושחתים בהנהגותיהם ומידותיהם, ועוד להיות בטוחים שהם מושלמים, כי הם מעולם לא עמדו מול עצמם.

לפני כמה שנים עוד היה מצב שאדם הלך ברחוב או בנסיעה לבדו ואולי הוא היה יכול לחשוב קצת על עצמו, היום יש פלאפון שמסייע לאדם לברוח מעצמו גם בדרך או בנסיעה.

התרופה החזקה ביותר לאדם כדי להתקדם ברוחניות הוא ענין של חשבון הנפש, וענינו האמיתי הוא להתחיל

מן השמים ע"י נגעים כדי לתקן את חטאיו, כי את אשר יאהב ה' יוכיח ואת הרשעים משאירים במעשיהם כדי להפרע מהם לעתיד.

ולכן אף שנגעים באופן כללי אינם טובים, אבל בפרטיות יש בזה חסד ה' שמעוררים אותו מן השמים לשוב בתשובה. ולכן נכתב לשון שמחה, כי בודאי הוא שמחה לאדם שמשגיחים עליו מן השמים ומעוררים אותו לשוב בתשובה. {וע"ע בירושלמי שבועות פ"א ה"א מה שדרשו ממה שכתוב כאן 'והיה'}.
(שמן למאור פרשת תזריע אות ב.)

מאמר הפרשה

הדברים המפריעים לשוב בתשובה

כתוב בפרשה 'וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת, והיה בעור בשרו לנגע צרעת, והובא אל אהרן הבהן או אל אחד מבניו הכהנים. רש"י מסביר ששאת וספחת ובהרת הם שמות נגעים, ולבנות זו מזו. א"כ יש לנו ג' סוגי נגעים בפסוק.

והנה אמרו בגמ' (ערכין ט"ז א') ד על שבעה דברים הנגעים באים, על לשון הרע, ועל שפיכות דמים, ועל שבועת שוא, ועל גילוי עריות, ועל גסות הרוח, ועל הגזל, ועל צרות העין. ובאמת היה ראוי שאדם שנכשל בחטא מחטאים אלו ישוב בתשובה, אמנם יש ג' דברים הגורמים לאדם שאינו שב בתשובה, ולכן הוא מוכרח לבסוף ללקות בצרעת.

וג' דברים אלו נרמזים במה שאמרה התורה, שאת או ספחת או בהרת, ונפרשים בס"ד.

שאת. הוא לשון התנשאות. וכן אמרו בגמ' (שבועות ו' ב') 'אין שאת אלא גבוה'. וכן הוא אומר (ישעיה ב') 'על כל ההרים הרמים ועל כל הגבעות הנישאות'. והוא רמז לחטא הגאווה שהוא מבטא נשיאות הראש. וכעין מה שכתב בספר תומר דבורה (ריש פ"ב) 'וז"ל 'והרי המידה הזאת ענוה היא תלויה בדרך כלל בראש, שאין האדם מתגאה אלא בהרמת הראש כלפי מעלה, והעניו משפיל ראשו למטה, עכ"ל'.

והבעל גאווה קשה לו מאוד לשוב בתשובה על חטאיו, כי אין לו סיעתא דשמיא לשוב בתשובה. וכמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער א' סוף סימן כ"ז) 'וז"ל 'ובעל הגאווה נמסר ביד יצרו כי אין עזר השם עמו, אחרי אשר הוא תועבת השם, עכ"ל'. וזהו המעכב הראשון שמעכב את האדם לשוב בתשובה.

ספחת. איתא בגמ' (שבועות ו' ע"ב) 'אין ספחת אלא טפילה'. וכן כתיב (ש"א, פ"ב, ל"ו) 'ספחני נא אל אחת הכהונות לאכול פת לחם, ופירש"י שהוא

פניני הפרשה

אל יחשוב אדם שמצבו טמא

"ושלושים יום ושלושת ימים תשב בדמי טהרה", (י"ב, ד.)

הנה שיטת רב בגמ' (נדה ל"ה ע"ב) שדם הבא בימי לידה, ודם הבא בימי טוהר ממעיין אחד הם באין. והתורה טמאתו כל שבעה לזכר, וי"ד לנקבה. והתורה טהרתו לאחר מכן, {ע"פ רש"י שם}. נמצא שבאמת התיירה התורה דבר איסור.

ונראה שיש מזה לימוד בהנהגת האדם, שפעמים שסובר שמצבו הוא בבחינת טמא, ויש לו הוכחות לזה ומתיאש, ובאמת השקפת התורה על מצבו הוא באופן אחר, ואילו היה יודע זה היה מתעודד מאוד, שלכן ידע שלעולם אינו יכול לידע את מצבו האמיתי מן השמים, וידע בכל זמן ומצב שאף אם הוא בטוח שהוא האדם הרשע והשפל מכל העולם ויש לו ראיות לזה, יתכן שע"פ התורה והשקפותיה אינו כן.

ומצאנו קרוב לזה אצל איוב שאמר לו הקב"ה (איוב ל"ח, ב') 'מי זה מחשיך עצה במילין בלי דעת, ופירש רש"י (שם) 'אמר הקב"ה מי הוא זה מחשיך עצה מקלקל במילין וברוב דברים מה שכתבתי איש תם וישר בתחילת הספר כדי לחול שמי עליו והוא בא והחשיך וקלקל מה שיעצתי ברוב דבריו. ואיוב ענה (שם, מ"ב ג') מי זה מעלים עצה וגו' אילו הייתי יודע עצתך לא הייתי מרבה בדברים 'וכו', עכ"ל. שנמצא שרק מחמת שלא ידע איוב כמה הוא חשוב לפני הש"י, דיבר מה שדיבר, ואילו היה יודע היה מונע עצמו ממה שדיבר. (שלמי שמחה פרשת תזריע אות ב.)

מדוע נקט ברישא זכר ונקבה, ושינה כאן לכתוב לבן או לבת

"ובמלאות ימי טהרה לבן או לבת", (י"ב, ו.)

בתחילת הפרשה נקט זכר ונקבה, וצ"ב ששינה כאן לנקוט לשון בן או בת.

ואולי י"ל דעד ל' יום שאין יודע אם הוא בן קיימא קרוי רק זכר או נקבה, ולכן כשמיירי על שעת הלידה שעדיין אין יודע אם הוא בן קיימא נקט זכר או נקבה. אבל כאן שמיירי לאחר ל' יום שהוא כבר בן קיימא נקרא עכשיו בן ובת. (שלמי שמחה פרשת תזריע אות ג.)

שמחה לאדם שיש לו צרעת

"והיה בעור בשרו לנגע צרעת", (י"ג, ב.)

יודע מה דאיתא בגמ' (מגילה י' ע"ב) דכל לשון 'והיה' הוא לשון שמחה. וצ"ב מה שייך כאן שמחה. ונראה דאף שנגעים באים על לשון הרע ושאר עוונות, מ"מ לא כל אחד זוכה בעוה"ז שיעורוהו

המשך משנת שלמה

לחשוב על עצמו חמש דקות ביום, זה יכול להיות בזמן שהולך או נוסע מבלי שום עסק חיצוני, לחשוב על עצמו איך אני מתנהג במידותי והנהגותי, להעביר במחשבתו את הדברים הטובים שבו, ואת הדברים הגרועים שבו, ולחשוב מה אני יכול להשתפר ובמה אני יכול לשוב בתשובה, המחשבות האלו אפילו במשך כמה דקות ביום יכולים לחולל מהפך של ממש בכל המערכת הרוחנית שלו.

ולכן מובן שהתיקון למצורע זה 'בדד ישב', כיון שהמדבר לשון הרע, זה מגיע מכח מה שכל הזמן האדם עסוק לחפש את רעת השני, וכמה שהשני גרוע. לכן אומרת התורה שכדי לתקן את החטא, לא עונש, אלא תיקון לחטא, צריך שיהיה 'בדד ישב'.

השי"ת ברחמיו, יזכינו להיות מאותם אנשים שחושבים על מצבם הרוחני, ועוסקים בחשבון הנפש, ונזכה לסייעתא דשמיא בכל עניינינו. (מתוך מעין גנים ויקרא ח"ב פרשת תזריע).

במשנה אבות (פ"ד מ"ד) 'מאד מאד הוי שפל רוח', וכמש"כ הרמב"ם (הל' דעות פ"ב ה"ג). והתורה נקטה בזה דוקא שאת, כי בספחת פשיטא שמחיה הוא נגע טמא, משום שחזר בתשובה רק בחלק וניתק עצמו רק מחלק מן חבריו הרעים, כדי להראות שהוא מתנהג כראוי, אבל עדין ממשיך עם חלק קטן, לכן ודאי שעדין אינו טהור. וכן בבהרת ודאי שאם מנסה לחשוב שרק קצת אינו בסדר ובחלק מן הדברים שאינו בסדר, הוא עדין חושב שהוא כן בסדר, ודאי שזה לא תשובה גמורה. אבל גאווה, היה הו"א לומר דכיון שמתחיל להשתפר ומוריד מגאותו, וודאי שימשיך הלאה. קמ"ל שכדי לשוב בתשובה מגאווה בעינין להיות חלק לגמרי. {ועיי"ש מה שמבאר עוד פסוקים בפרשה עפי"ז, ואכמ"ל}.

אלו הם הרמזים שהאיר השי"ת את עינינו בפרשת השבוע. וה' ירחם עלינו שלא ימנע מאתנו דרכי התשובה, בשאת או ספחת או בהרת, ונזכה לשוב בתשובה שלימה ואמיתית. (מעין גנים ויקרא ח"א פרשת תזריע מאמר א').

צריך עיון

אם לשון 'הנה' נופל על דבר שלא נודע קודם

"והנה הנגע עמד בעיניו", (י"ג, ה').

כתב בעל הטורים בזה"ל 'לשון והנה נופל על דבר שלא נודע קודם, כמו בכאן שהיה סגור עד עתה, וכן והנה היא לאה', עכ"ל.

וצ"ע יסוד זה דמה נפרש בפרשת תולדות (כ"ה, כ"ד) 'והנה תומים בבטנה', ושם הרי ידעה קודם מזה, ונאמר לה בנבואה 'שני גויים בבטןך' וגו'. וצ"ע.

(שמן למאור פרשת תזריע אות ג').

אם נזיר מגלח כל שיער גופו, או רק שיער ראשו

"והתגלח, ואת הנתק לא יגלח", (י"ג, ל"ג).

כתב הבעל הטורים בזה"ל 'והתגלח, ג' גדולה, שג' צריכים גילוח בכל מקום שיש בו שיער, נזיר ומצורע ולויים', עכ"ל.

וצ"ע הרי נזיר אינו מגלח בכל מקום שיש בו שיער, אלא מגלח רק את ראשו, כמו שכתוב בפרשת נשא (ו', י"ח) 'וגלח הנזיר פתח אהל מועד את ראש נזרו'. וגם בנזירות טומאה כתוב (שם פסוק ט') 'וגלח ראשו ביום טהרתו', וצ"ע.

(דקדוקי תורה - אותיות ונקודות, פרשת תזריע אות א').

לשון אסיפה. והוא רומז לכח החברה הרעה שמחבר עצמו, ומספח עצמו לחברים רעים, והמחבר עצמו לחברים רעים קשה לו מאוד לשוב בתשובה על עוונותיו, כי בכל פעם שיתעורר לשוב ימשכוהו חבריו שוב לחטא.

בהרת. הוא לשון בהירות, כש"כ (איוב ל"ז כ"א) 'בהיר הוא בשחקים'. והוא רמז למצב שאדם רואה את עצמו בהיר, ולא רואה לעצמו שום חסרון, ומי שלא מבחין בחסרונותיו לא יוכל לשוב בתשובה.

וכך כותב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ב' סימן ח') ויש אנשים רבים ימנע מהם אור התשובה כי הם זכאים וטהורים בעיניהם, ולא יתעשתו על תיקון מעשיהם, כי ידמו בנפשם שהם מתוקנים, והם חטאים להשם מאוד, הלא כתוב כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, והאנשים ההם מאשר הם בזים לדבר עוונות, לא ירגישו ולא יבינו למו. או הודע אליהם חטאתם ונשכח מלבם אחרי כן, והנם כמו החולה שאינו מרגיש בחוליו, ולא יחשוב על הרפואה ויכבד חוליו תמיד, עד אשר לא יוכל להרפא וכו', והנה אנשים צדיקים וישרים בלבותם שאגה להם כלביא תמיד במחשבותם, וינהמו על חטאם כנהמת ים ועל אשר קצור קצרה ידם מעבודת ה'.

ומאריך שם רבינו יונה, שאפילו מי שלא חוטא, מי יאמר שלא נכשל בביטול תורה מלבד שהם אנשים שמעניין אותם רק הבלי העוה"ז ואינם עוסקים בחשבון הנפש על מצבם הרוחני עי"ש.

וכן כתב רבינו יונה עוד בשער ד' (סימן כ"א) שאדם שנדמה לו שלא חטא כלל, זה סימן שאיננו חופש וחוקר דרכיו, וזה חולי רע הוא, כי המשגיחים על נפשם רואים בה תמיד דברי עוונות או במידותיה. ומזכיר שם רבינו יונה את מה שאינו מכוון בתפילה פעמים רבות, ואיך יכול לחשוב את עצמו מושלם.

אלו הם הג' דברים העיקריים המונעים מן האדם לשוב בתשובה, ואשר נרמזו במילים שאת או ספחת או בהרת, ועל זה אמרה התורה 'אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה {החטא שבגללו לקה בצרעת} לנגע צרעת', כי לא התעורר לשוב בתשובה.

ועפי"ז נראה לבאר את פסוקי התורה דלגבי כל דין, נקטה התורה שם אחר.

כגון בפס' ד' גבי דין הסגר היכא שאין שום סימן, נקטה התורה לשון 'בהרת', והטעם בזה שנקטה התורה דוקא בהרת, כי מטרת ההסגר לגרום לו להיות לבד בלי אנשים, ועי"ז להתבונן בעצמו שחטא ולשוב בתשובה, ולכן היה צד לומר שבשאת שהוא גאווה על אנשים, וספחת שנספח אל חברה רעה, כאן יועיל הסגר לנקות אותו מבני אדם ועי"ז יוכל לשוב בתשובה.

אבל בבהרת שחושב בעצמו שלא חטא, ואינו רואה בעצמו שום חסרון, הרי זה חיסרון בעצם האדם וזה לא קשור לבני אדם אחרים, וסלקא דעתך שכאן לא צריך הסגר כי זה לא יועיל קמ"ל שגם בבהרת צריך הסגר.

וכן גבי מה שמתבאר בפס' ז' דשם נקטה התורה 'ספחת' גבי הדין שהיה לאדם מראה בלי סימן והסגירו הכהן, ואח"כ טיהר אותו. ולאחמ"כ התפשט מקום הנגע ביותר. והביאור בזה שנקטה התורה 'ספחת', כי בשאת שהוא גאווה, או בבהרת שאינו רואה חסרון בעצמו, פשיטא שאם לאחר שנטהר חזר לאיולתו שהוא טמא מיד, כי הם דברים שתלויים באדם עצמו שצריך לתקן את עצמו. אבל בספחת שהוא חברה רעה היה סלקא דעתך שאם נטהר ושוב נגרר לחברה רעה זהו מקרה חדש, כי יתחשבו בקושי שלו שהוא מצד עצמו לא רצה לחטוא, אך כח החברה הרעה משכה אותו, לכן קמ"ל שאם חזר שוב לחבריו הרעים וחטא, טמא מיד.

וכן גבי הדין המתבאר בפס' י' שבתוך הצרעת יש מחיה, עור בריא, נקטה לשון 'שאת', והביאור בזה, דהיה צד לומר דעד כמה שיש עור בריא זה סימן טהרה, דאות היא שתיקן את גאוותו, ועי"ז חידשה התורה שזה טמא, כיון שלתקן את הגאווה בעינין ללכת עד הקצה האחרון, וכדאיתא

מתוך צוואת רבנו זצ"ל לכלל ישראל.

"הנני כותב מתוך ייסורי נפש וגוף ביד משותקת וכתב רועד ולא קריא את הדברים דלהלן..... ועתה יש לי להודיע לכל ידידי ואהובי נשמות ישראל היקרים לי מאוד, שהיות וסבלתי הרבה בחיי הן בידוע והן מה שלא ידוע, ולא מצאתי שום נוחם בצערי, אמרתי לרשום שורות אלו. אין אתי יודע מה יהיה עמי לאחר פטירתי אבל רצוני חזק להיות משען ומשענה לכל הסובלים ייסורים בין ברוחניות ובין בגשמיות, ואפילו למי שיושב שהוא הרשע הכי גדול. לכן מתוך מחשבה רק להועיל ולא לצער כלל, אם אפשר שכל מי שירגיש צער הן בגשמיות הן ברוחניות, ימחול נא להיכנס לחדר בבית לבד, ולהדליק עבור נשמותי ולומר אני מדליק נר זה לעילוי נשמת פלוני בן פלוני (שלמה בן מאיר ושמוחה), ויפרש את בקשתו ויכנס לשפוח את ליבו על יד הנר ככל מה שירצה הן באריכות הן בקצרה, ואפילו אם יחשוב שהוא רשע ופושע גדול, יש בליבי מקום לכל מי שחושב שהוא רשע ופושע לשמוע דבריו באריכות. ולא יחוס על טרחתי אלא יחוס על עצמו. ואם יהיה אפשרות בידי להועיל ארצה מאוד להועיל, ואם לא אוכל להועיל אקווה לעטוף אותו באהבה וחיבה ולתת לו כלל תנחומים ותקווה טובה. ואם גם זה לא אוכל, מקסימום הפסיד נר קטן, ולא טרח הרבה. כל זה כתבתי ביישוב הדעת ומתוך הרבה מחשבה והתלבטויות עד שהעזתי לכתוב דברים אלו, ואקווה להיות לעזר לכל הסובלים ברוחניות וגשמיות. ממני הנפרד מכם באהבה עצומה רק בגוף וקשור עם כל נשמות ישראל בלי יוצא מן הכלל באהבת עולם".

נתרם ע"י הנדיב החפץ בעילום שם
להצלחה ברוחניות ובגשמיות

נתרם לרפואת
ר' מרדכי בן רבי אליעזר זצ"ל

לשמיעת שיעוריו הנפלאים של רבנו זצ"ל בכל מקצועות התורה בקול הלשון, ניתן להתקשר למספר ישיר 0732951310. כמו"כ ניתן להשיג חלק מספרי רבנו זצ"ל בפלא' - 0548474489 לבקשת בני המשפחה כל מי שיש בידו סיפורים על רבנו זצ"ל יועיל נא לשולחו למייל, למען הגדלת התורה והיראה. לקבלת הצוואה במלואה ניתן לשלוח בקשה למייל.

לקבלת הגליון במייל, להנצחה ולתרומה להפצה, ניתן לשלוח הודעה למייל nt8013334@gmail.com